

MEĐIMURSKA POPEVKA U ZBORSKOM STVARALAŠTVU VINKA ŽGANCA

Kušec Kovinčić, Irena

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:196335>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST

STUDIJ GLAZBENA UMJETNOST I KULTURA

IRENA KUŠEC-KOVINČIĆ

**MEĐIMURSKA POPEVKA U ZBORSKOM STVARALAŠTVU
VINKA ŽGANCA**

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: izv. prof. art. dr. sc. Antoaneta Radočaj-Jerković

Osijek, 2024

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ Irena Kušec- Kovinčić _____ potvrđujem da je moj _____ završni _____ rad
diplomski/završni
pod naslovom _____ Međimurska popevka u zborskom stvaralaštvu Vinka Žganca _____

_____ te mentorstvom _____ izv. prof. art. dr. sc. Antoaneta Radočaj- Jerković _____

rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____ 11.9.2024. _____

Potpis

SAŽETAK

Međimurska popevka tradicionalni je oblik pjevanja iz Međimurja. Prenosila se iz koljena na koljeno mijenjajući se s generacijama, ali ipak zadržavajući osnovne karakteristike koje ju čine posebnom i jedinstvenom. Njezinu vrijednost prepoznao je i UNESCO koji ju je uvrstio u popis nematerijalnih dobara čovječanstva. Svojom ugodnom i prepoznatljivom melodijom privukla je glazbenike širom Hrvatske pa ju se može čuti u različitim vokalnim, instrumentalnim i vokalno-instrumentalnim izvedbama. Najčešće se ipak nalazi na repertoaru zborova koji ju izvode u višeglasnim obradama brojnih hrvatskih kompozitora. Među njima se svakako ističe dr. Vinko Žganec koji je cijeli svoj život posvetio međimurskoj popevki. Svojim melografskim i etnomuzikološkim radom sačuvao je ovo narodno blago od zaborava, a njegove višeglasne obrade često na repertoaru hrvatskih, ali i stranih zborova. To predstavlja svojevršno jamstvo da će zaljubljenici u ove prekrasne napjeve još dugo moći uživati u njima i da će i naraštaji koji tek dolaze njegovati i čuvati ovo vrijednu kulturnu baštinu.

KLJUČNE RIJEČI: međimurska popevka, Vinko Žganec, tradicionalno, zborovi, vokalna izvedba, UNESCO

SUMMARY

Međimurska popevka is a folksong from Međimurje. Over the years, it has been transmitted from generation to generation and some of the elements have changed but still the main characteristics were saved. Its value has been recognized by UNESCO which has inscribed Međimurska popevka on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. Its pleasant and recognizable melody has attracted numerous musicians throughout Croatia so it is performed by various artists in vocal, vocal-instrumental and instrumental renditions. However, it is mostly performed by choirs which perform choral arrangements of various croatian composers. The most significant among them is dr. Vinko Žganec who has devoted his whole life to the međimurska popevka. His melographic and ethnomusicological work kept this traditional treasure from being forgotten and his choral arrangements are often performed by croatian as well as foreign choirs. It's a certain guarantee that we'll enjoy listening to these lovely melodies for a long time and that the upcoming generations will nurture and cherish this valuable cultural heritage.

KEYWORDS: međimurska popevka, Vinko Žganec, traditional, choirs, vocal rendition, UNESCO

Sadržaj

1.	UVOD	1
2.	MEĐIMURSKA POPEVKA	2
2.1	POVIJEST MEĐIMURSKE POPEVKE	2
2.2	TEMATSKI KORPUSI MEĐIMURSKE POPEVKE.....	3
2.2.1	Crkvene popevke	3
2.2.2	Svjetovalne popevke	6
2.3	RITAM I MELODIJA.....	9
2.4	NAČIN IZVOĐENJA	11
3.	VINKO ŽGANEC.....	12
3.1.	BIOGRAFIJA.....	12
3.2	VINKO ŽGANEC I MEĐIMURSKA POPEVKA	13
3.3	BIBLIOGRAFIJA, NAGRADE I PRIZNANJA	15
4.	ANALIZA ODABRANIH DJELA	17
4.1.	Izvorni napjevi	17
4.1.1.	Ženski vokalni sastav	17
4.1.2.	Mješoviti pjevački zbor	18
4.1.3.	Dječji zbor	20
4.2	Obrada za zborove.....	20
4.3	Dirigentski uvid u pripremu i izvođenje skladbi	21
4.3.1	Dječji zbor: <i>Lasi si je rudala</i>	21
4.3.2	Mješoviti pjevački zbor: Tri međimurske (Sejaj, sejaj bajžulek; Vuprem oči; Pod kopinom), Vehni, vehni fijolica	22
4.3.3	Ženski vokalni sastav: Lehku noć, Sosedova Rega dimo dobeži	23
5.	ZAKLJUČAK.....	23
6.	LITERATURA.....	24

1. UVOD

Međimurska popevka, tradicionalni oblik pjevanja iz Međimurja zbog svoje velike umjetničke i povijesne vrijednosti uvrštena je u UNESCOv popis nematerijalnih dobara čovječanstva. U ovom će se radu kroz nekoliko poglavlja objasniti zašto je zaslužila biti uvrštena na ovu prestižnu listu gledano kroz prizmu melografskog i zorskog stvaralaštva dr. Vinka Žganca.

Prvo poglavlje donosi povijesni i geografski kontekst u kojem se rađa, razvija i s generacije u generaciju prenosi međimurska popevka. Objašnjava se povezanost teksta međimurskih popevki s teškim povijesnim događajima kroz koje su Međimurci prolazili, njihovom ljubavlju prema rodnom kraju, njihovim mentalitetom i načinom života. Nastavak ovog poglavlja odnosi se na glazbene elemente koji su tijesno povezani uz tekst, spominju se strani utjecaji i promjene do kojih je prenošenjem s koljena na koljeno dolazilo i koje su postajale dio međimurske popevke. Prikazan je i način izvođenja međimurske popevke od početnog jednoglasnog *a capella* pjevanja do uvođenja instrumenata i višeglasja.

Nakon smještanja međimurske popevke u geografski i povijesni kontekst te upoznavanja s njezinim glavnim tekstualnim i glazbenim karakteristikama, drugo poglavlje objašnjava značaj dr. Vinka Žganca u očuvanju ovog neprocjenjivog narodnog blaga. Žgančev životopis pojasnit će ogromni entuzijazam s kojim je jedan od najpoznatijih hrvatskih etnomuzikologa skupljao napjeve tijekom cijelog života prešavši cijelo Međimurje u potrazi za pučkim pjevačima i pjevačicama koji su ovo blago čuvali od zaborava.

Posljednje poglavlje odnosi se na međimurske popevke koje je Vinko Žganec obradio za ženski, dječji i mješoviti zbor. Osim analize skladbi i harmonizacije, spominju se i izazovi s kojima se zbor suočava tijekom uvježbavanja repertoara.

Cilj ovog rada bio je ukazati na značaj Vinka Žganca u očuvanju međimurske popevke s naglaskom na njegovo zorsko stvaralaštvo.

2. MEĐIMURSKA POPEVKA

2. 1 POVIJEST MEĐIMURSKE POPEVKE

Međimurska popevka tradicionalni je oblik pjevanja hrvatskog sjevera, regije koja naziv *Međimurje* duguje rijeci Muri koja zajedno s rijekom Dravom omeđuje taj prostor. Gotovo je nevjerovatno da se na tako malom prostoru stvorilo ovakvo kulturno bogatstvo koje sadrži tisuće popevki. U svojoj knjizi *Međimurje u svojim pjesmama* (1957: 3), Vinko Žganec navodi: „Ne znam postoji li na cijelom svijetu još koji tako malen teritorij kao što je Međimurje koji bi imao toliki broj narodnih pjesama“. U tim narodnim pjesmama opjevani su brojni događaji i osobe iz prošlosti, a njihovim prenošenjem s koljena na koljeno od zaborava je sačuvana i bogata riznica narodnih običaja ovog kraja. Zbog svega toga, kao i njenih umjetničkih kvaliteta, međimurska popevka je 2013. upisana na Listu zaštićenih nematerijalnih dobara RH, a 2018. godine upisana je i na UNESCO-ov popis nematerijalne baštine čovječanstva.

Međimurska popevka prenosila se usmenom predajom. Prenosile su je žene koje su ih naučile od svojih majka ili baka. Današnje notne zapise koje koriste glazbenici diljem Hrvatske i šire dugujemo nekolicini entuzijasta (Milan Rešetar, Josip Široki, Božidar Širola, Milovan Gavazzi, Vinko Žganec i drugi) koji su obilazili međimurska sela u potrazi za pučkim pjevačicama i pjevačima koji su njegovali ovaj glazbeni izričaj.

Najstariji notografirani zapisi međimurske popevke potječu iz 17. stoljeća i odnose se *Pavlinski zbornik* i *Drnjansku pjesmaricu*. Kasniji su se zapisi našli u zborniku *Cithara octhorda* (zbornik kajkavskih i latinskih duhovnih napjeva) te u *Varaždinskoj pjesmarici* (18.stoljeće). Iz 19. stoljeća datiraju zapisi poznatog etnomuzikologa Franje Ksavera Kuhača koji je zabilježio dvadesetak međimurskih napjeva, ali većina notnog materijala koji je danas dostupan ipak je rezultat vrijednog rada Vinka Žganca koji je od 1908. do 1973. zabilježio oko 6000 međimurskih popevki provevši sustavno istraživanje i kontaktiravši 475 pjevačica i pjevača iz cijelog Međimurja.

Za očuvanje međimurske popevke svakako su iznimno važna braća Radić koja su, pod okriljem Hrvatske seljačke stranke, 1925. utemeljila i kulturno-prosvjetnu organizaciju *Seljačka sloga* i preko nje poticala osnivanje folklornih društava i smotri. To je bio način da se, po prvi puta,

tradicija organizirano prenosi na mlađe naraštaje. Ta se praksa održala sve do današnjih dana kad se međimurska popevka njeguje u brojnim kulturno-umjetničkim društvima s područja Međimurja, ali i cijele Hrvatske. Krajem 20. stoljeća ušla je i u zabavnu i *rock* glazbu, postala je dio kazališnih predstava, možemo ju čuti kao filmsku glazbu, a nisu je zaobišle ni *jazz* obrade (usp. Bajuk 2018)

2.2 TEMATSKI KORPUSI MEĐIMURSKE POPEVKE

Tematsko bogatstvo međimurske popevke izuzetno je veliko. S obzirom na motive koji se pojavljuju u njoj, možemo izdvojiti nekoliko kategorija. Najopćenitija bi podjela svakako bila na crkvene i svjetovne popevke, ali se unutar njih nalazi još nekoliko kategorija.

2.2.1 Crkvene popevke

Tematika crkvenih popevki pobožnog je karaktera, a njihov je sadržaj određen svetkovinama i događanjima unutar crkvene godine. Najpoznatiji su napjevi koji su se pjevali za najvećih kršćanskih blagdana, Božića i Uskrsa, te tijekom razdoblja koja im prethode – Adventa i Korizme.

Adventski napjevi

Došašće ili Advent vrijeme je kad se slave mnogi sveti pa su popevke uglavnom predstavljale svojevrsnu pobožnost određenom svetcu.

Na dan sv. Katarine , 25.studenoga, u crkvi se pjevala *Kata,Kataliena* ili *Svetoj Kataleni*.Na sv. Barbaru pjevale su se pjesme koje su u nekim selima bile i dio procesija u čast ove sveticice (Vratišinec) ili su ih pjevale djevojke plešući djevojačko kolo.Nakon sv. Barbare slavio se blagdan sv.Nikole. Ovom su svetcu posvećeni mnogobrojni napjevi kao što su: *Pozdravljam te, Mikloš sveti, Svetoga Mikule ime glasovito, Zdravo, sveti Mikloš*, a jedan od najpoznatijih je napjev mlinara, skelara i brodara iz Donjeg Međimurja:*Mlinari.mlinari, sv. Mikloša pajdaši*. Posljednji je blagdan prije Božića dan sv. Lucije. Od napisa vezanih uz tu svetkovinu zabilježeni su *Ja bi želel den denešnji* i *Svetoj Luciji dievici i mučenici*.

Predbožićno vrijeme, tj. vrijeme Došašća obilovalo je i mnogim popevkama koje nisu bile vezane uz određene svetce. U tim se tekstovima naviješta dolazak Spasitelja i priprema se za Božić. Ove

su popevke s vremenom prešle granice Međimurja te su se izvodile i u drugim krajevima Hrvatske. Jedna je od njih popevka *Poslan je angel Gabrijel* iz Dekanovca koju i danas možemo čuti na misnim slavljinama tijekom Adventa.

89. Poslan je angel Gabrijel . . .

I. Dekanovci.

Po-slan je an - gel Ga - bri - jel
Vu je - - den va - roš Na - za - - ret k je-dnoj po-niz - noj De-
vi - ci, pra-voj Bo-žjoj slu-žbe - ni - ci.

Dojde vu prostu hižicu,
Najde moleću Devicu,
Kojoj tako govoriaše
I nju ovak pozdravljaše:

Zdrava budi, o Marija,
Čista ponizna Devica,
Milosti puna nebeske,
Zvrhu punosti angelske.

Slika 1: Žganec 2015:405

Božićni napjevi

Božićni napjevi uključuju pjesme koje su se pjevale tijekom božićnog trodnevlja (Badnjak, Božić i blagdan sv. Stjepana), iako su se izvodile sve do nove godine pa i dulje. Neke od tih pjesama su *Hodi, Jožef, O, kakša to svetlost, Poslušajte svi, vezda, Veselje ti navješćujem* i *Denešnjega godovnjaka Štefa pozdravimo* (usp. Bajuk 2020: 95–99).

103. O kakva to svetlost.^a

II. Mala Subotica.

O ka-kva to sve-tlost, s kom Be-lem go-ri, Čast Bo-gu
Glas ču-den ve - se-lja po zra - ku zvo-ni.
v vi - si - ni, mir lju - dem v ni - zi - ni! V ra - do - sti, v ra - do - sti
to sva - ki kri - či.

Slika 2: Žganec 2015:416

Korizmeni napjevi

Tijekom Korizme vjernici su pjevali pjesme posvećene Isusovoj mucii. Pjevale su se na korizmenim nedjeljnim misama i drugim važnim datumima Crkvene godine koji su obilježavali ovo doba kao što su Veliki petak, Blagovijest i Cvjetnica. Zapisano je mnogo liturgijskih napjeva poput *O, moj Jezuš, muku tvoju*, *Puna tuge i žalosti*, *Pred Jezušov križ idem* ili *Žufka muka od Jezušaa*.

144. Žuhka muka od Jezušaa . . .
II. Mala Subotica.
Žuh-ka mu-ka od Je-zu-ša, je-li ču-ješ gre-šna du-ša?
Vlo-vlen ti je Je-zuš mi-li, sin Ma-ri-je o-di-če-ni.
Okolo vure devete z vučeniki k stolu sede;
Kad večerija počne biti, Jezuš počne govoriti.

Slika 3: Žganec 2015:439

Uskrsni napjevi

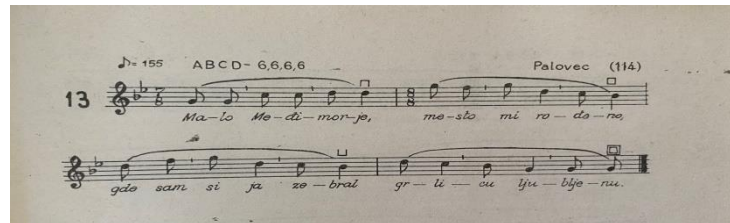
Nakon turobnog korizmenog razdoblja slijedi najveći kršćanski blagdan, Uskrs, kojeg su vjernici obilježavali napjevima koji slave uskrsnuće Isusa. Napjevi su radosni i uglavnom završavaju usklikom „Aleluja!“

193. Veseli se, o Marija . . .
Mala Subotica.
Ve-se -- li se, o Ma -- ri -- ja, ka si
Pripjev:
pr -- vo tuž - na bi -- la. Ve - sel glas po-
di -- gne - mo, svi ve -- se -- lo spe-vaj -- mo:
A - le -- lu -- ja, a - le -- lu -- ja, a -- le,
a -- le -- lu - ja.

Slika 4: Žganec 2015:467

2.2.2 Svjetovne popevke

Prof. Stjepan Hranjec, govoreći o svjetovnim popevkama, u dokumentarnom filmu Međimurska popevka (UNESCO 2017) kao prvu skupinu motiva navodi pejzažne motive među kojima su najčešće upravo rijeke Mura i Drava. Ove popevke odražavaju duboku povezanost međimurskog čovjeka sa svojim zavičajem.

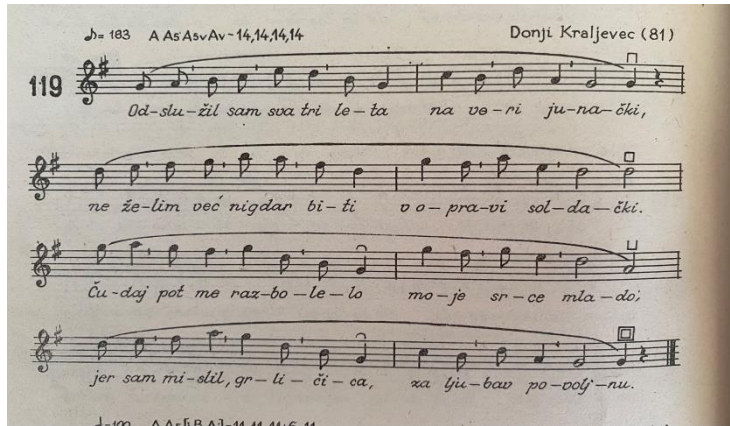
Slika 5: Žganec 1957:133

U drugu skupinu Hranjec stavlja popevke koje govore o *pečalbarstvu*, tj. radu u tuđini. U njima je prisutna nostalgija za zavičajem i domom te žalovanje nad vlastitom teškom sudbinom.

A musical score for the song 'Peklenica (13)'. It features two staves of music in a 6/8 time signature. The melody is written on a treble clef staff, and the lyrics are written below the notes. The lyrics are: 'Sto-pram sam na-vr-šil se-de-mnaj-sto le-to, već mi maj-ka ve-li, nek i-dem po sve-tu.' Above the first staff, there is a tempo marking '♩ = 120', a form letter 'A B B v C', and a measure signature '6,6,6,6'. The number '154' is written to the left of the first staff.

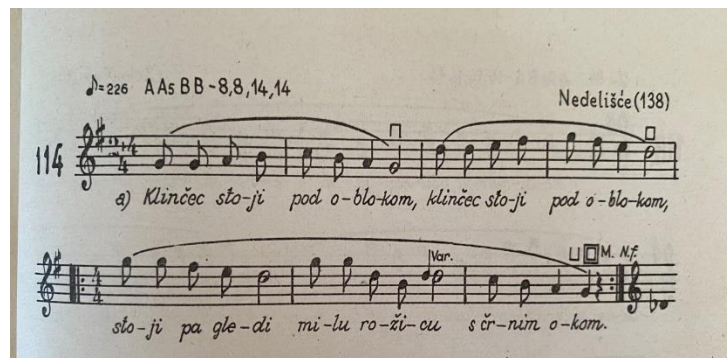
Slika 6: Žganec 1957:174

Ratna tematika obilježava treću skupinu popevki. Vezana je uz 1. svjetski rat i odlazak mnogih Međimuraca na front s kojeg se neki nisu vratili. U tim su popevkama prisutni izuzetno bolni osjećaji vezani uz dramatične i tragične događaje tog razdoblja.

Slika 7: Žganec 1957:164

Četvrta, najbrojnija skupina međimurskih popevki je ona ljubavne tematike. U njoj se često ljubav prema momku ili djevojci opisuje koristeći motive iz biljnog i životinjskog svijeta (klinčec, rožica, golub).

Slika 8: Žganec 1957:163

Navedene skupine popevki često ljude upućuju na zaključak da je međimurska popevka melankolična i tužna, čemu se Hranjec protivi navodeći još jednu skupinu popevki koje ovu tezu opovrgavaju. Radi se o šaljivim pjesmama koje, osim što su duhovite i zabavne, predstavljaju kritiku i stav prema određenim pojavama u društvu.

90. Dil, dil duda . . .
(Dudaš).
Florijan Andrašec, Dekanovci.

Dil dil du-da, dil dil du-da, z Le - ti - ne ci - - ga - ni,
z Le - ti - ne ci - - ga - ni. Aj aj to-to-to! Aj aj
to-to-to z Le - ti - ne ci - - ga - ni.

Pripjev.

Slika 9: Žganec 2015:65

Posljednju skupinu predstavljaju tzv. *prigodne* popevke koje su se izvodile prilikom raznih događanja poput svadbi, svetkovina, poslova i običaja.

48. Sejali smo bažuljka . . .
II.
Vratišinci.

Se - ja - - li smo bažuljka; sejali smo draga ljuba, ba-žulj-ka.

Slika 10: Žganec 2015:45

2.3 RITAM I MELODIJA

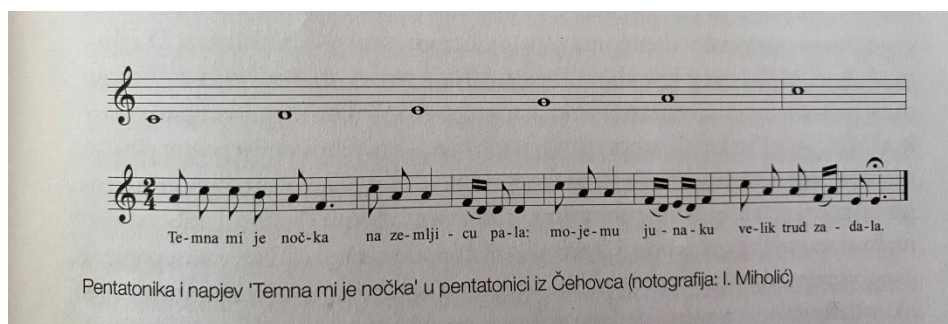
U međimurskoj popevki primjetan je utjecaj stranih glazbenih elemenata koji su rezultat susretanja Međimuraca s različitim etničkim zajednicama tijekom povijesti. Radi se o elementima keltske, staroslavenske, romanske, mađarske, njemačke, slovenske i romske glazbe, ali i o elementima napjeva raznih hrvatskih krajeva. Sve to, zajedno s melankoličnim temperamentom i izuzetnom osjećajnosti međimurskog čovjeka pridonijelo je stvaranju međimurske popevke koja se tijekom vremena mijenjala i poprimala različite oblike da bi danas postala unikatan i prepoznatljiv glazbeni izričaj naše najsjevernije regije (Bajuk 2020: 76). I sam Žganec je već kod prvih zapisa međimurskih popevki primijetio da se razlikuje od pjesama drugih naroda objasnivši to riječima:

Forme međimurskih pučkih pjesama razlikuju se od jednolične simetrije koja vlada germanskom i romanskom pučkom i umjetničkom glazbom. Svaka međimurska popijevka ima svoju formu koju ne određuje proračunati um, nego čuvstvo. Zato Međimurec, bio mladić ili starac, kad pjeva postaje dijete i tada miruje. Pjeva zato, da si ispuni taj mir. On je u svojoj pjesmi čisti umjetnik. Glazbom i riječima kazuje istinu, koje ne dokazuje, jer tu istinu, svatko ko ga sluša, osjeća. (Žganec 2019, predavanje „O Međimurju i međimurskoj popijevci, citirano prema Vuk 1986: 85)

Stariji međimurski napjevi imali su jedinstven i ujednačen ritam te uži melodijski opseg. Kasnije se javljaju metroritamske strukture koje su mnogo složenije. Kao osnovne karakteristike međimurskih popevki mogu se definirati asimetričnost, polimetričnost, promjenjivost, punktirani ritam i ritamski oblik sinkope (Bajuk 2020:76).

Žganec navodi 4 glavne karakteristike ritmova međimurskih popevki. Kao prvu značajku ističe slobodu koja proizlazi iz interpretacije pjevača ili pjevačice. Naime, ovisno o raspoloženju, pučke su pjevačice i pjevači svaki put različito izvodili određeni napjev mijenjajući trajanje nota pa su taktovi unutar jedne popevke često nejednakog trajanja. Usko vezano uz slobodan ritam je i druga karakteristika koju Žganec navodi, a odnosi se na *polukoronu* koja se obilježava malim lukom bez točke, a označava neznatno produljenje te *obrat polukorone* koji se označava lukom bez točke okrenutim prema dolje, a označava neznatno skraćivanje note. Treća je značajka ritma kombinacija dvodobne i trodobne mjere, a kao četvrtu značajku Žganec navodi heteroritmičnost melodijskih strofa koja se ogleda u različitim ritmičkim shemama u pojedinim melodijskim recima (Žganec 1957: 120).

Prepoznatljivost i jedinstvenost međimurske popevke leži u činjenici da je uspjela sačuvati arhaičnost koja je rezultat pentatonike kao glavne karakteristike melodije. Pet tonova u međusobnom cijelostepenom odnosu bez polustepena i tzv. *slavenska terca* kao što je naziva J. S. Slavenski daje joj tugaljiv dojam (UNESCO 2017). U pentatonskom nizu ispjevane su mnoge poznate međimurske popevke poput *Grad se beli*, *Sunčece zahaja*, *Devojka je pod trsom zaspala* i druge. Primjer pentatonike nalazimo i u popevki *Temna mi je noćka* (Bajuk 2020:75).

Slika 11: Bajuk 2020:75

Osim pentatonike, arhaičnosti pridonosi i stari stil pjevanja, tzv. *parlando* koji predstavlja pjevanje slično brzom govorenju te utjecaj starocrkvenih ljestvica (Hranjec 1977: 114).

Tri su mi ju - na - ki ru - so vin - ce pi - li,
 ru - so vin - ce pi - li, va - dlin - gu fci - ni - li.

Dorski način i napjev 'Tri su mi junaki' u dorskom napjevu iz Sv. Marije (notografija: I. Miholić)

Vu toj nem - škoj ze - mli - ci se - po - sud su fa - bri - ke
 i te go - re vi - so - ke se su sne - gom po - kri - te.

Frigijski način i npjev 'Vu toj nemškoj zemlici' u frigijskom načinu iz Dekanovca (notografija: I. Miholić)

Slika 12: Bajuk 2020:76

Glavno obilježje međimurske popevke ipak je njen tugaljiv karakter kojeg je najbolje opisao sam Vinko Žganec povezavši ga s temperamentom međimurskih Hrvata:

Taj je temperamenat melankoličan, više sklon čuvstvovanju nego energičnom radu i nepokolebljivim odlukama. Međimurac je nadalje osobito raspoložen za erotička čuvstva pa ovakova svoja melankolična raspoloženja može izraziti najljepše i najvjernije u sumornoj melodiji mola. To je evo razlog, zašto se nekoj žalobnoj meoldiji u nas već poslovično kaže da je međimurska! (Žganec 1916: 113, citirano prema Pranjić 2015: VIII)

2.4 NAČIN IZVOĐENJA

Iako ju danas možemo čuti u najrazličitijim izvedbama, međimurska se popevka izvorno izvodila *a capella*. Počinjala ju je najbolja pjevačica, *počimalja* tj. *popevačica* ili najbolji pjevač, *predar* tj. *vižar*. Ovi su nazivi izvedeni od riječi *vižo* koja je označavala melodiju i zajedno sa stihovima stvarala pjesmu, *pesem*. Drugi bi se pjevači i pjevačice naknadno uključili i nastavili pjevati. Pjevalo se jednoglasno, u srednjem registru odnosno prirodnom postavom glasa, a glavni tonovi su se često ornamentirali ukrasima, *zafркаčima*. Zadnji ton glazbene cjeline izgovarao se tiše što je davalo naglašenu osjećajnost (Bajuk 2020: 135–36).

Nakon nekog vremena međimurske su se popevke počele izvoditi uz pratnju instrumenata tipičnih za ovo podneblje. U početku su to bili primitivni instrumenti koji su, ovisno o načinu stvaranja tona, bili *samozvučni* (zvečka, škrebetaljka, bič korbač...), *zrakozvučni* (okarina ili fučkec, vrbova trubica, usna harmonika ili citra...), *opnozvučni* (lončani bas, doboš ili bobenj, češalj s papirom...), a kasnije su se popevke počele izvoditi i uz pratnju tambura, violine, cimbala, harmonike i drugih suvremenih instrumenata.

Tipičan instrumentalni sastav kojeg i danas nerijetko možemo čuti u Međimurju, bili su *bandisti* sastavljen od izvođača na limenim puhačim instrumentima. Njih su osnivala dobrovoljna vatrogasna društva, a pojavljuju se krajem 19. i početkom 20. st. Tek 90-ih godina 20. stoljeća bilježimo izvođenje međimurske popevke uz njihovu pratnju, a ta praksa je danas sve češća (Bajuk 2020: 167)

3. VINKO ŽGANEC

3.1.BIOGRAFIJA

Slika 13: Vinko Žganec, Hrvatska enciklopedija <https://www.enciklopedija.hr/clanak/zganec-vinko>

Dr. Vinko Žganec hrvatski je etnomuzikolog i meliograf poznat ponajprije po njegovom iznimnom doprinosu očuvanju međimurske popevke. Rođen je u Međimurju, u selu Vratišinec 22.1.1890., a umro je u Zagrebu 12.12.1976.¹

U Vratišincu završava osnovnu školu, a gimnaziju pohađa u Varaždinu i Zagrebu. Studirao je i diplomirao teologiju i pravo na Zagrebačkom sveučilištu i za vrijeme studija učio glazbu kod prof. Franje Dugana st. i Vjekoslava Rosenberg-Ružića. Nakon studija vraća se u rodno Međimurje gdje djeluje kao svećenik u župnoj crkvi u Dekanovcu i upoznaje veliko bogatstvo crkvene međimurske popevke. Doktoriravši pravo 1921., napušta svećeničko zvanje i ženi se učiteljicom Anđelom Potočnjak. Godine 1922. počinje službu u Povjereništvu za Međimurje kao vršilac dužnosti Građanskog povjerenika u Čakovcu u svojstvu vladinog tajnika. Potiče izgradnju novih škola u Međimurju, osniva *Siročadski stol za Međimurje* i uvodi općinsko sudovanje. U to vrijeme piše i nekoliko knjiga s područja prava. Nakon službovanja u Čakovcu, seli se u Sombor gdje osniva odvjetnički ured i djeluje kao tajnik Pravničkog društva i urednik mjesečnika *Pravnički pregled*. 1941. godine odlazi u Zagreb gdje ostaje do smrti 1976. godine. U tom se razdoblju aktivnije posvećuje glazbi i postaje glavni tajnik *Hrvatskog autorskog društva*, a 1945. počinje raditi kao muzikolog u *Etnografskom muzeju*. Tri godine kasnije osniva *Institut za narodnu umjetnost* i ostaje na funkciji upravitelja sve do 1946. godine, a kao predavač na

¹ Žganec, Vinko. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 22.7.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/zganec-vinko>>.*

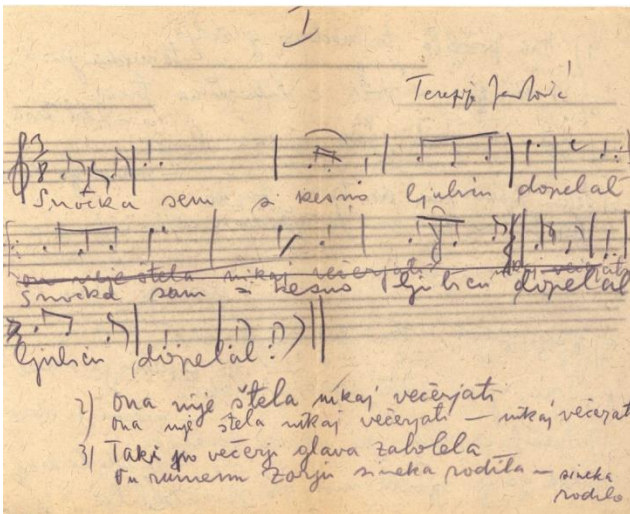
Muzičkoj akademiji predaje predmet *Muzički folklor*. 1955. godine postaje član *International Folk Music Council* u Londonu. Bio je član JAZU gdje je djelovao kao pročelnik odbora za Odjela za izučavanje međimurskog folkloru i voditelj Etnomuzikološke sekcije.

Vinko Žganec zadužio je hrvatsku povijest kao zapisivač narodnih pjesama, običaja i plesova cijelog kajkavskog govornog područja, ali i područja Slavonije, Bačke i Baranje te krajeva izvan Hrvatske gdje su se očuvali hrvatski narodni napjevi. Osim njegovog ogromnog doprinosa na području hrvatskog folkloru, u povijest će biti zapisano i njegovo političko djelovanje kao jednog od najzaslužnijih pojedinaca koji su doprinijeli da se Međimurje (koje je bilo u sastavu Mađarske) priključi Hrvatskoj (Vuk 1986: 85–86).

3.2 VINKO ŽGANEC I MEĐIMURSKA POPEVKA

Ljubav prema međimurskoj popevki i međimurskim običajima stekao je Žganec još u ranom djetinjstvu. Naime, njegova je majka Marija također bila zaljubljenica u međimurski folklor pa je često pjevušila međimurske popevke i zapisivala stare običaje ostavivši iza sebe preko tisuću stranica rukopisa. Njezinim putem krenuo je mladi Vinko kad je već kao gimnazijalac zapisao svoju prvu popevku. Taj prvi Žgančev zapis međimurske popevke datira iz 1908. godine kad je došavši kući na praznike zapisao pjesmu *Megla se kadi, hajdina cvete* koju mu je otpjevala njegova sestra Roza (Lukačić 2019: 11).

Prisjećajući se razgovora sa Vinkom Žgancem, prof. Dragica Šimunković govori o teškoćama s kojima se dr. Žganec susretao obilazivši međimurska sela i susretavši se s pučkim pjevačima. Budući da na samom početku svojeg melografskog rada nije imao nikakvih instrumenata koji bi mu olakšali prikupljanje napjeva, sve je napjeve zapisivao ručno. Pučki pjevači i pjevačice bili su kreativci koji su rijetko istu popevku otpjevali na jednak način nekoliko puta. Mijenjali bi način izvedbe, trajanje i visinu tona, a često i ritam (Petak 2022). Zapisivanje *po sluhu* zamijenio je pedesetih godina prošlog stoljeća snimanjem na magnetofonsku vrpcu. Sveukupno, prikupio je oko 6000 međimurskih napjeva kojih su mu otpjevala 475 pjevača iz raznih sela širom Međimurja (Bajuk 2020: 132).

Slika 14 https://mmc.hr/zbirke_etno_08.html

Ovo vrijedno narodno blago koje je prikupio tijekom svog života plod je velikog terenskog rada. Obilazio je sela u cijelom Međimurju, nalazio kazivače i pjevače koje je kasnije u svojim zbirkama poimence nabrojao dodavši i imena mjesta iz kojih su dolazili. Ponekad je uz ime pojedine pjevačice i pjevača stavljao i pokoju opasku poput one iz prve knjige hrvatskih pučkih popijevaka iz Međimurja (1916, 2.izdanje 1921, str 99): „Kad sam se na pravog pjevača namjerio, onda je bilježenje bilo lako. No i ovi se teško dadu nagovoriti, a kad počnu, onda samo siplju.“ Činjenicu da ih je katkada bilo teško nagovoriti na pjevanje može se objasniti njihovom dubokom povezanošću s međimurskom popevkom te doživljavanjem njezinog izvođenja kao svečanog čina. U Žgančevim bilješkama o pučkim pjevačima s kojima je surađivao saznajemo da su to bili mahom neškolorani, jedva pismeni ljudi koji su imali veliku sposobnost pamćenja. Bili su prepoznatljivi u svojim sredinama po svojoj kreativnosti i odskakanju od prosjeka. Osim što su bili vrsni pjevači, nerijetko su i zapisivali pjesme, a poneki su izvodili i autorske napjeve. Svojim je kazivačima Žganec davao određene upute kako bi zapisi bili što autentičniji. Inzistirao je da pjevaju samo one napjeve tipične za njihovo selo, narječjem kojim se upravo tamo govorilo i nikad nije intervenirao pri izvedbi (Hranjec 1990: 177–79). Od svih pjevača s kojima je surađivao, posebno mjesto zauzima Florijan Andrašec iz Dekanovca. Bio je izrazito svestran čovjek koji je, osim što je znao veliki broj pučkih popijevki, imao mnogo drugih obrtničkih i gospodarskih umijeća. Žganec ga je upoznao 1916. godine i primijetivši njegov velik glazbeni

potencijal šalje ga na školovanje u orguljašku školu u Celje. Po povratku, Andrašec je kao orguljaš i zborovođa djelovao niz godina u rodnom Dekanovcu. Gotovo svi napjevi s tog područja zabilježeni su prema njegovom kazivanju (Žganec 2015: 9).

59. **Temna nam je noćka . . .**
III. Fl. Andrašec, Dekanovci.

Temna nam je noć-ka na ze-mlji-cu pa - la, sem ftičkom sla-
vič-kom žel-ni po-koj da - la.

Slika 15: Žganec, Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja, svjetovne i crkvene 1924 i 1925, str. 51).

Dugotrajan i predan rad dr. Vinka Žganca na traženju i bilježenju međimurskih popevki čini ga jednim od najzaslužnijih i najpoznatijih Međimuraca s područja kulture koji je međimursku popevku spasio od zaborava.

3.3 BIBLIOGRAFIJA, NAGRADE I PRIZNANJA

Svoju prvu knjigu Žganec je izdao 1916. godine. Objavio ju je u vlastitoj nakladi, a radilo se o zbirki međimurskih popevki *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja* u kojima je sabrao popevke prikupljene tijekom obilazaka međimurskih sela. Od tada pa sve do svoje smrti 1976. godine objavio je niz znanstvenih članaka, knjiga i zbirki tako da njegova cjelokupna bibliografija obuhvaća preko 500 naslova (Vuk 1977: 44). Nakon prve zbirke međimurskih popevki, već 1920. godine objavljuje i drugi svezak istoimene knjige, a godinu kasnije u Zagrebu objavljuje *Starešinstvo ili kapitanjstvo – zbirka govora, napitnica, popijevki i pitalica međimurskih svatova*. Slijedi nekoliko knjiga koje izdaje uz pomoć Franje Dugana: *Hrvatske popijevke iz Međimurja* (svjetovne i crkvene), a zatim u vlastitoj nakladi objavljuje 3., 4. i 5. svezak zbirki *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja* (1940., 1941. godina). Od djela u kojima obrađuje temu međimurske popevke i međimurskog folklora općenito valja još spomenuti i *Međimurje u svojim*

pjesmama (Zagreb, 1957.), *Pučke popijevke iz okolice Velike Kaniže* (Čakovec, 1974.) te mnogobrojne etnomuzikološke radove objavljene u raznim časopisima: *O Međimurju i međimurskoj popevki*“ (Sv. Cecilija, 13, Zagreb, 1919.), *Međimurska pučka popevka* (Nova Europa, 3-4, Zagreb, 1922.), *O međimurskoj narodnoj muzici* (Narodno kolo: Kalendar, Zagreb, 1932.), *S magnetofonom po Međimurju* (Međimurska revija, Čakovec, 1916.) i druge (Bajuk 2020: 132). Osim radova o međimurskoj popevki, Žgančeva svestranost ogleda se i u mnogim znanstvenim radovima folklorističke, pravne i socijalne tematike kojih je objavio preko tisuću (Bajuk 2020: 130–31).

Cijenjen kao vrsni etnomuzikolog, Žganec je za života primio brojna priznanja od kojih je svakako najvažnije promoviranje u akademika dobivši članstvo u tadašnjoj Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti. Danas ga se posebno rado sjećaju Međimurci koje je zadužio očuvanjem njihovog narodnog blaga, ali i svojim političkim zalaganjem da Međimurje postane dio Hrvatske. Stoga ime Vinka Žganca nose brojne ustanove i manifestacije diljem naše sjeverne regije, a o njemu još i danas pišu i njegova djela proučavaju ugledni kulturni djelatnici poput prof. Stjepana Hranjca. U rodnom selu Vinka Žganca sve je u znaku tog velikog čovjeka. Njegovo ime nosi osnovna škola pred kojom stoji i Žgančeva bista te Dom kulture, KUD i mješoviti pjevački zbor, a dobio je zaslužen i svoju ulicu. Osim u Vratišincu, Žgančev nevjerojatan životni put i neiscrpna energija inspiracija su mnogim drugim stanovnicima Međimurske županije pa je 2012. godine osnovana *Međimurska zaklada za obrazovanje „Dr. Vinko Žganec“* koja financijski pomaže darovite učenike i studente. Osim njegovog imena, diljem Međimurja možemo sresti njegove biste i spomenike podignute njemu u čast. Od triju bista dvije se nalaze u Vratišincu, a jedna u Čakovcu (ispred Učiteljskog fakulteta). Nedavno je u etnografskom odjelu Muzeja grada Međimurja otvorena *Memorijalna zbirka „Vinko Žganec“* koja sadrži brojne Žgančeve rukopise, novinske članke o njegovom radu i separate iz raznih publikacija, a u tijeku je i digitalizacija njegove građe.

4. ANALIZA ODABRANIH DJELA

U svrhu izrade ovog rada s ansamblima koje vodim uvježbala sam nekoliko skladbi koje je dr. Vinko Žganec obradio za zborove.

Za ženski vokalni sastav *Kušlec* koji broji osam članica odabrala sam skladbe *Sosedova Rega dimo dobeži* i *Lehku noć*.

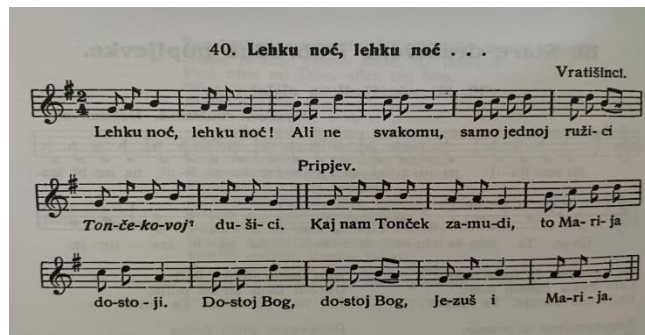
Sa dječjim zborom *Vedre note* koji je sastavljen od dvadesetak djevojčica višeg osnovnoškolskog uzrasta (4. do 8. razred) uvježbala sam skladbu *Lasi si je rudala*.

Mješoviti pjevački zbor *Vitez* broji četrdesetak članova i za taj zbor sam odabrala *Tri međimurske* - splet međimurskih popevki u obradi Vinka Žganca te skladbu *Vehni, vehni fijolica*.

4.1. Izvorni napjevi

Zapisi izvornih napjeva odabranih djela preuzeti su iz knjige *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja* dr. Vinka Žganca (2015) u kojoj se nalazi većina međimurskih popevki koje je zapisao podijeljenih u nekoliko grupa ovisno o njihovim glazbenim i tekstualnim karakteristikama.

4.1.1. Ženski vokalni sastav

Slika 16: Žganec 2015:42

Skladba *Lehku noć* potječe iz međimurskog sela Vratišinci. Pjevala se na rastanku poimence svakom od prisutnih pa se u svakoj sljedećoj strofi mijenjao tekst ubacujući novo ime člana družbe. Žganec ju je svrstao među stare društvene i obredne popijevke.

377. **Sosedova Rega** . . .⁴⁷ Domašinci.

So-se-do-va Re-ga na s-po-lja be - ži, ma-ma su ji re-kl:

ka je te-bi či?

Nikaj zato, mama,
Meni ni fali
Samo ka me jako
Črevo ve boli.

Muči vezda, čerka,
Dojdu šrajbari,
Ka ti budu tvoje
Črevo vračili.

Slika 17: Žganec 2015:208

Skladba izvorno potječe iz sela Domašinci. Žganec ju je zapisao slušajući izvedbu prosjaka iz Belice pa je tekst u izvornom obliku nešto drukčiji od onog koji se pojavljuje u zbornskoj obradi. U navedenoj je knjizi svrstana među popijevke tugaljivog karaktera.

4.1.2. Mješoviti pjevački zbor

387. **Vehni, vehni, fijolica** . . .⁵² Prelog.

Ve-hni, ve-hni, fi-jo-li-ca, ne ža-lo-sti me, ar te ftr-či

ne-mrem ja, ve-hni, gr-li - - ca. Za-sa-dil sam ja te - be

vu glu-bli-nu sr-ca, a - li vi-dim, da dru - gi od dna te tr - ga.

Slika 18: Žganec 2015:215

Vehni, vehni fijolica poznati je međimurski napjev koji se danas često može čuti u raznim izvedbama. Žganec ga je zapisao u Prelogu. Zanimljivo je da je na napjev slične melodije naišao i u mađarskoj tradicijskoj glazbi (*Ezer magyar nepdal*). Popevka je također svrstana u grupu popevki s tugaljivim karakterom.

47. **Sejaj, sejaj . . .**

I. Štrigova.

1. *kitica.*

Se - jaj, se - jaj, dra - ga lju - ba, baj - - - žu - - - lek.

2. *kitica.*

Na toj go - ri vi - so - - koj, na toj go - ri, dra - ga

lju - ba, vi - - - so - - - koj.

Slika 19: Žganec 2015:45

Skladbu *Sejaj, sejaj bajžulek* pronašao je Žganec u raznim varijacijama na nekoliko lokacija u Međimurju (varijanta iz Vratišincea, Sv. Marije, Nedelišća i varaždinske okolice), a zbarskoj obradi najbližiji je zapis iz Štrigove. Skladba spada u grupu svatovskih i sličnih popijevki, a tekst je u varijanti za zborove kombinacija tekstova na koje je naišao na terenu.

495. **Vuprem oči . . .**

Selnica.

Vu-prem o-či vu to ne-bo vi-so-ko. Tam ja vi-dim:

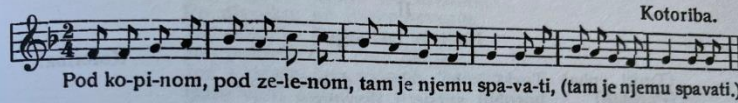
ja-sne zve-de i-gra-ju.

<p>Či mi bole jasne zvezde igraju, Bole moje mlado srce kalaju.</p> <p>Medimorje, kak si lepo zeleno, Cveticem si ti meni obgrajeno.</p>	<p>Počela se travica zeleniti, Moja draga, ne smim se ja ženiti.</p> <p>Još me budeš mali časek čakala, Makar buš se saki denek plakala.</p>
--	--

Slika 20: Žganec 2015:272

Napjev potječe iz sela Selnica i nalazi se u grupi popevki na kojima se osjeća strani utjecaj. Konkretno, ovdje se radi o mađarskom utjecaju iako je taj utjecaj prema Žgancu niskog intenziteta. U obradi za zbor izostavljene su posljednje dvije strofe.

15. Pod kopinom.

Kotoriba.

Pod ko-pi-nom, pod ze-le-nom, tam je njemu spa-va-ti, (tam je njemu spavati.)

Pod kopinom, pod zelenom, tam je njemu spavati;
Ako njegva kusa^a mati ne će mi ga davati.

Obećal mi svilen robec, ne rad bi mi davati.
Ako njegva kusa mati...

Obećal mi zlaten prsten, ne rad bi mi davati.
Ako njegva kusa mati...

Obećal mi žote čizme, ne rad bi mi davati.
Ako njegva kusa mati...

Obećal mi svilen ferton, ne rad bi mi davati.
Ako njegva kusa mati...

Slika 21: Žganec 2015:31

Popevku *Pod kopinom* zapisao je Žganec u Štrigovi i svrstao je u prvu grupu popijevki, među igre i dječje popijevke. Tekst je u zbrojskoj obradi izmijenjen (riječ *kusa* zamijenjena je riječju *stara*), a posljednje dvije strofe su, kao i u prethodnoj skladbi, izostavljene.

4.1.3. Dječji zbor

Skladba *Lasi si je rudala* nije uvrštena u ovu knjigu, ali je zvučni zapis izvornog napjeva pohranjen u Digitalnom repozitoriju Instituta za etnologiju i folkloristiku. Zapisivač je Vinko Žganec, a kazivačica tj. pjevačica je Terezija Gosarić iz Cirkovljana.

4.2 Obrada za zborove

Žganec se u svojim obradama za zborove vjerno držao izvornih napjeva pa se njegove obrade međimurskih popevki mogu okarakterizirati kao višeglasne dopune jednoglasja u kojima se u prvi plan stavlja izvorna melodija, a ostali su glasovi posloženi kao jednostavna pratnja. Napravljene su za *a cappella* izvođenje ženskih, dječjih i mješovitih zborova – troglasno za dječje i ženske, a četveroglasno za mješovite zborove. Držeći se gotovo školskih pravila, glasovi su vođeni jednostavno i muzikalno ostvarujući čitke, ali vrlo učinkovite harmonizacije. Skladbe su uglavnom formirane u homofonom slogu. Vodeću melodiju pjeva prvi glas (sopran, tj. prvi sopran). Prvi i drugi glas kreću se uglavnom u paralelnim tercama i sekstama povremeno producirajući intervale sekunde i kvinte dok se alti (u ženskom i dječjem zboru) te tenori i basi (u

mješovitom zboru) priključuju stvarajući akordičku pratnju. Oblik napjeva je ponovljena rečenica pa se melodijski obrasci ponavljaju s drukčijim tekstom u svakoj strofi.

4.3 Dirigentski uvid u pripremu i izvođenje skladbi

4.3.1 Dječji zbor: *Lasi si je rudala*

Skladba je snimljena 17.3.2024. u Požegi.

<https://www.youtube.com/watch?v=PIDs9DD10AQ>

Skladba je snimljena 28.6.2024. u Konjščini.

https://www.youtube.com/watch?v=-JMRC_M8LoA

„Odabiru pjesama za pjevanje potrebno je pristupiti iz pozicije identificiranih estetskih tekstualnih, sadržajnih, melodijskih i didaktičkih čimbenika, koji utječu na razloge zbog kojih će se neke pjesme pjevati bolje od drugih. Iako je odabir pjesama prepoznat kao važna odrednica uspjeha ili neuspjeha pjevačke poduke, fokus rada trebao bi biti usmjeren na usvajanje pjevačkih vještina, a ne na učenje pjesama kao centralnih sadržaja poučavanja.“ (Radočaj-Jerković 2015: 323)

Vodeći se navedenim citatom, pri odabiru skladbe za dječji zbor pazila sam da skladba djeci bude zanimljiva, ali da obrada ne bude preteška kako ih to ne bi obeshrabrilo. Stoga sam se odlučila za troglasnu obradu skladbe *Lasi si je rudala* koja je napisana za ženski ili dječji zbor i koju danas zborovi uglavnom izvode uz klavirsku pratnju. Pjevanje uz pratnju klavira uvelike je olakšalo pripremu skladbe jer nije bilo previše problema s intonacijom pa sam pozornost mogla usmjeriti na druge elemente. Moja bojazan da se djeci skladba neće svidjeti obzirom da su nam u repertoaru uglavnom skladbe modernog višeglasja, nestala je već na prvoj probi. Skladba koja je sama po sebi dinamična, razigrana i vesela, ali ipak prilično zahtjevna odmah ih je zaintrigirala. U prvom glasu koji pjeva glavnu melodiju uglavnom nije bilo problema s intonacijom osim kod visokih tonova gdje se primjećivala znatna ukočenost i strah da se te visine ne mogu dosegnuti. Vježbe upjevavanja trajale su stoga duže nego obično počevši s pokretnim i brzim vježbama bez zadržavanja na visokim tonovima i postepeno uvodeći duže tonove te povećavajući opseg. Drugi i treći glas pjevaju u nižim lagama gdje je su često prelazile u *aperto* ton. Iako je skladba

folklorna, Žgančeva obrada stilski ne odgovara folklornom pjevanju te je taj otvoreni ton trebalo izbjegavati što sam pokušala učiniti tražeći vertikalno postavljanje vokala (na „o“). Također je trebalo pridati dosta pažnje ujednačavanju vokala te poštivanju izgovora tipičnog za međimurski kraj. Tijekom uvježbavanja skladbe uvidjela sam da sam ipak podcijenila svoje mlade pjevačice koje su ovu skladbu mogle otpjevati i *a cappella*, ali obzirom da smo ju vježbale uz klavir znatno je bolja verzija s pratnjom pa prilažem obje snimke.

4.3.2 Mješoviti pjevački zbor: Tri međimurske (Sejaj, sejaj bajžulek; Vuprem oči; Pod kopinom), Vehni, vehni fijolica
Skladbe su snimljene 30.6.2024. u Zlatar Bistrici.

<https://www.youtube.com/watch?v=lpThecDh3-8>

<https://www.youtube.com/watch?v=sEy6nxeR7SU>

Unatoč mojem uvjerenju da će međimurska popevka biti dobar izbor za moj amaterski zbor zbog činjenice da su Zagorje i Međimurje susjedne regije i da nas spaja kajkavsko narječje, ispalo je da su razlike između zagorskog i međimurskog temperamenta ipak prevelike da bi izvedba ovih popevki bila onakva kakvom sam je zamislila. Od samog početka na probama je nedostajalo energije jer se tugaljiv karakter ovih skladbi jednostavno nije uklopio među naše *zagorske brege*. Bilo je problema s održavanjem intonacije, pogotovo kod triptiha *Tri međimurske* gdje se skladbe izvode jedna za drugom bez davanja intonacije između njih. Ponavljanje strofa na istu melodiju bez promjene dinamike ili tempa uzrokovalo je gubitak fokusa pa su nastajali intonativni problemi, a ton je postajao plitak. Alti su se redovito žalili na svoju lagu koja je bila na granici prsnog registra i registra glave pa im je poteškoće zadavao prelazak iz jednog u drugi registar. U posljednjoj skladbi (*Pod kopinom*) konačno smo dobili adekvatnu energiju sukladnu tekstu što pripisujem mijenjanju tempa iz strofe u strofu koji postaje sve brži.

Najmanje problema zadavala je skladba *Vehni, vehni fijolica*. Poznata melodija i tekst pomogli su da zbor osjeti energiju adekvatnu kompozitorovoj intenciji.

4.3.3 Ženski vokalni sastav: Lehku noć, Sosedova Rega dimo dobeži
Skladbe su snimljene 28.6.2024. u Konjščini.

<https://www.youtube.com/watch?v=FzKyJqpnkJc>

Uvježbavati ove skladbe s vokalnim sastavom bio je pravi užitek. Obzirom da su obrade folklornih skladbi koje smo prije izvodile bile značajno drugačije od ovih Žgančevih obrada, bilo je vrlo izazovno okušati se u pjevanju folkloru u stilu klasične vokalne glazbe. Opseg dionica odgovarao je glasovnim mogućnostima pjevačica u sastavu pa su pjevale s lakoćom i entuzijazmom. Dodatno zadovoljstvo pričinjavala mi je mogućnost da i sama sudjelujem u izvedbi budući da u ovom sastavu ne djelujem samo kao dirigentica već i kao pjevačica.

5. ZAKLJUČAK

Međimurska popevka jedan je od najprepoznatljivijih narodnih napjeva iz Hrvatske. Specifična, melankolična i uhu ugodna melodija našla se na repertoaru glazbenika iz svih regija Lijepe naše pa ju se može naći u najrazličitijim obradama – od vokalnih do instrumentalnih, od folklornih pa sve do jazz izvedbi. Stoljetna tradicija koja se prenosila s koljena na koljeno u međimurskim selima, zapisana je ponajviše zahvaljujući neiscrpnj energiji dr. Vinka Žganca koji je svoj život posvetio očuvanju ovog narodnog blaga. Njegova ljubav prema rodnom kraju urodila je brojnim knjigama napisanim na temu međimurske popevke kao i obradama za sve vrste zborova u čijim izvedbama danas možemo uživati. Žgančev doprinos izuzetno je velik upravo na polju zorskog stvaralaštva jer njegove obrade međimurskih popevki nalazimo na repertoaru velikog broja zborova i vokalnih sastava širom Hrvatske, ali i zvan njenih granica. Danas tako imamo priliku čuti ih na mnogim smotrama i događajima posvećenim međimurskoj popevki, ali i zorskoj glazbi uopće. Gledajući u kontekstu sadašnjeg trenutka kada se ruralna područja sve više napuštaju, a stanovništvo seli u gradove čime se neminovno i kulturne manifestacije mahom odvijaju u urbanim sredinama, od velikog je značaja što se ovi napjevi zahvaljujući zapisima Vinka Žganca još uvijek izvode. To je svojevrsna garancija da se običaji, povijest i tradicija međimurskog sela neće zaboraviti unatoč izazovima koje moderna vremena donose.

6. LITERATURA

Bajuk, L. (2018): Međimurska popevka na listi UNESCO-a. U: *Vijenac*. Zagreb: Matica hrvatska.

Bajuk, L. (2020) *Međimurska popevka*. Zagreb: Ljevak.

Hranjec, S. (1977) *Međimursko narodno stvaralaštvo*. Čakovec: Zrinski.

Hranjec, S. (1990) *Vinko Žganec i njegovi pjevači-kazivači*. Izlaganje sa znanstvenog skupa. U: Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku, Vol. Posebno izdanje No. 3, 1991.

Lukačić, D. (2019) *Dr. Vinko Žganec – melograf i zapisivač međimurske popijevke*. Magistarski rad. Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.

Petak, L.B. (2022). *Dr. Vinko Žganec – život i djelo* (documentary). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=VTUgRrVc0ZQ>

Pranjić, I. (2015) Proslov. Pečat identiteta. U: Žganec, V. (2015) *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja. Svjetovne i Crkvene, 1924. i 1925*. Čakovec: Matica hrvatska.

UNESCO (2017). *Međimurska popevka, a folk song from Međimurje* (video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=AUPhhigs2U>

Vuk, M. (1977) Vinko Žganec i crkvena glazba. U: *Sv. Cecilija: Časopis za duhovnu glazbu*. Zagreb, str. 44–45.

Vuk, M. (1986) Vinko Žganec. Uz 10-obljetnicu smrti. U: *Sv. Cecilija: Časopis za duhovnu glazbu*. Zagreb, str. 85–86.

Žganec, V. (1957) *Međimurje u svojim pjesmama*. Zagreb: Savez muzičkih društava NR Hrvatske.

Žganec, V. (2015) *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja. Svjetovne i Crkvene, 1924. i 1925*. Čakovec: Matica hrvatska.

Radočaj-Jerković, A. (2015) Identifikacija i sistematizacija razvojnih elemenata dječjeg pjevačkog glasa. Konferencija UFZG 2015. Opatija, Hrvatska. Stranice 316-325. https://www.academia.edu/35648581/Identifikacija_i_sistematizacija_razvojnih_elementa_djecjeg_pjevackog_glasa_ARJ

